

*До спеціалізованої вченої ради
К. 26.820.05,
Державного університету
інфраструктури та технологій,
Київ, вул. Івана Огієнка, 19, 03049*

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, доцента

ЄВТУШЕНКО НАТАЛІ ОЛЕКСАНДРІВНИ

на дисертаційну роботу

Пахоти Наталії Вікторівни

на тему: «Управління організаційною культурою транспортних підприємств»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами дослідження

Організаційна культура значно впливає на діяльність будь-якої організації, визначає її адаптованість до змін зовнішнього середовища та внутрішню єдність, можливість витримувати конкуренцію та забезпечувати ефективну діяльність. На даний час актуалізуються проблеми підвищення ефективності діяльності транспортних підприємств на основі трансформації їх організаційної культури в контексті забезпечення соціально відповідальної діяльності та досягнення цілей сталого розвитку. Більшість компаній розуміють важливість розвитку організаційної культури, але не можуть побудувати свою ефективну модель. Саме

тому, питання, пов'язані з удосконаленням управління організаційною культурою транспортних підприємств є актуальними на сьогоднішній день та потребують подальших досліджень.

Дисертаційна робота Пахоти Н. В. має безпосередній зв'язок з нормативно-правовими актами України та програмами і концепціями розвитку бізнесу, зокрема: Законом України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР; Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р; Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019; Стратегією АТ «Укрзалізниця на 2019-2030 рр.», Планом дій з корпоративного управління АТ «Укрзалізниця», а також Концепцією реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року, затвердженою Розпорядженням Кабінету міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів проведення науково-дослідних робіт на тему: «Розробка методичного забезпечення формування та оцінки соціальної й економічної ефективності функціонування транспортно-логістичних кластерів» (2016-2017 рр., номер держреєстрації 0116U002514), в якій автором розроблено методичні положення оцінки соціальної ефективності транспортних підприємств у кластері; «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств України в умовах глобалізації» (2019-2022 рр., номер держреєстрації № 0118U100624), в якій автором досліджено Глобальні цілі сталого розвитку та здатність транспортних підприємств їх забезпечувати, введено поняття адаптивної ситуації.

Враховуючи змістовне наповнення роботи, є всі підстави вважати, що дисертація має науково-практичне значення для розвитку положень економічної науки та підвищення ефективності діяльності транспортних підприємств.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Висунуті авторкою основні наукові положення дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими і достовірними та базуються на дослідженні сучасних досягнень економічної теорії та практики. Деякі наукові результати автора є розвитком ідей, висунутих раніше попередніми дослідниками, однак адаптованими та допрацьованими для використання їх на підприємствах транспорту.

Дослідження викладене в роботі Пахоти Н.В. є логічно побудованим, результати якого належним чином обґрунтовані, що підтверджує їхню достовірність. Структура дисертації визначається її метою, розділи роботи взаємопов'язані. Сформульовані мета і завдання узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Виклад тексту характеризується послідовністю, логічністю, наявністю достатнього обсягу ілюстрованого матеріалу у вигляді графіків, рисунків та таблиць. Достовірність наукових висновків, положень та результатів ґрунтується на докладному вивченні та аналізі нормативно-правових, статистичних та офіційних документів транспортних підприємств, Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, АТ «Укрзалізниця», наукових публікацій зарубіжних та вітчизняних учених. Використана інформаційна база дослідження містить 179 найменувань вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій та інформаційних ресурсів.

Отримані Пахотою Н.В. результати дослідження, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими і базуються на використанні наукових методів дослідження, серед яких метод діалектичного матеріалізму для вивчення в динаміці основних економічних категорій та їх станів, що розглядаються в дисертаційній роботі. Методи аналізу і синтезу, систематизації, системного аналізу, ретроспективного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу,

математичного моделювання, графічний метод.

Достовірність отриманих результатів дослідження підтверджується високим рівнем теоретичного обґрунтування, застосуванням сукупності різних загальнонаукових та спеціально економічних методів наукового пізнання. Підтвердженням достовірності результатів є також їх впровадженням у практику роботи підприємств транспортної галузі та апробація на наукових і науково-практичних конференціях різних рівнів.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі Пахоти Н.В, сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість у сфері управління організаційною культурою транспортних підприємств. Новизна викладена коректно, послідовно і системно.

Зокрема заслуговують на увагу:

– понятійно-категоріальний апарат управління організаційною культурою, що базується на організаційній зрілості транспортних підприємств, під якою запропоновано розуміти систему управління з чітко визначеними процедурами та принципами соціально відповідальної діяльності, що прийняті на транспортному підприємстві на всіх рівнях управління від керівництва до працівників. Рівень організаційної зрілості визначає організаційну культуру транспортних підприємств, під якою розуміється система цінностей, принципів, що склалися на транспортних підприємствах, та взаємодія між керівництвом і працівниками щодо досягнення глобальних цілей сталого розвитку шляхом виокремлення специфічних індикаторів з урахуванням адаптивної ситуації. Такий підхід дозволяє встановити взаємозв'язок між організаційною зрілістю та організаційною культурою транспортних підприємств, врахувати специфіку

їхньої діяльності та спроможність адаптації до змін у зовнішньому середовищі (стор.56-58);

– науковий підхід до систематизації цілей сталого розвитку транспортних підприємств шляхом виокремлення трьох груп цілей, а саме: економічних, соціальних та екологічних, і виділенням для кожної з них індикаторів з урахуванням специфіки їхньої діяльності на поточному рівні організаційної зрілості, що сприятиме активізації відповідальності працівників на усіх рівнях, дозволить здійснювати трансформацію транспортних підприємств у суб'єкти господарювання, які забезпечуватимуть соціально відповідальну діяльність та перехід на вищий рівень організаційної зрілості (стор.73-78);

– пріоритети соціального розвитку транспортних підприємств шляхом виділення першочергових та адаптивних, що дозволить забезпечити сталий розвиток транспортних підприємств з урахуванням змін у зовнішньому середовищі (стор. 114-115);

– систему управління організаційною культурою, в якій, на відміну від існуючої, цілі, задачі, принципи, інструментарій і заходи ґрунтуються на досягненні цілей сталого розвитку (стор.136-144).

Також в дисертаційній роботі Похоти Н.В. дістали подальшого розвитку теоретичні та практичні аспекти управління організаційною культурою підприємств транспорту, зокрема:

– інструментарій активізації процесу переходу на вищий рівень організаційної зрілості та відповідний рівень організаційної культури транспортних підприємств шляхом поділу його за характером – на соціальний, економічний, інституційний та за рівнем застосування – на рівні транспортного підприємства і на рівні особистості (працівника), що дозволяє стимулювати соціально відповідальну діяльність працівників на усіх рівнях управління, забезпечити перехід на вищий рівень організаційної культури та організаційної зрілості транспортних підприємств (стор.117-118);

– науково-практичний підхід до визначення рівнів організаційної зрілості транспортних підприємств і організаційної культури, який базується на побудові математичної моделі, в якій відображаються складові зрілості (організаційного, культурного, інтелектуального та соціального капіталів) (стор.155). Його застосування дозволяє встановити вплив окремих складових організаційної зрілості на її рівень та розробляти заходи щодо її підвищення (стор.152-156);

– методичний підхід до оцінки впливу факторів прямої та непрямой дії організаційної культури на ефективність функціонування транспортних підприємств за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Це дозволяє більш об'єктивно оцінити вплив організаційної культури на ефективність функціонування транспортних підприємств за рахунок підвищення рівня організаційної зрілості (стор. 167-171).

4. Теоретична та практична значущість наукових результатів

Теоретична та практична значущість отриманих Пахотою Н.В. результатів наукового дослідження полягає у обґрунтуванні та поглибленні теоретико-методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо управління організаційною культурою транспортних підприємств. Отримані результати дослідження сприятимуть підвищенню ефективності функціонування транспортних підприємств, забезпеченню їх соціально відповідальної діяльності та досягненню цілей сталого розвитку.

Впровадження результатів дослідження та розробок автора доводить їх практичне значення. Результати елементів наукових досліджень автора впроваджено в діяльність транспортних підприємств, зокрема ВП «Донецьке регіональне відділення «Енергозбут» філії «Енергозбут» АТ «Укрзалізниця» (акт впровадження № 02/238 від 29.12.2020 р.), ТОВ «ЄВРО СМАРТ ПАУЕР» (акт впровадження № 01/1125 від 14.09.2020 р.) та ТОВ «АВТОТЕХНІК» (акт

впровадження № 3 від 28.01.2021 р.). Результати дисертаційного дослідження також знайшли своє відображення у навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій при підготовці фахівців з економіки та менеджменту (акт впровадження № 01/11-44 від 22.01.2021 р.), про що свідчать наведені в додатках до дисертації довідки.

5. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Пахоти Н.В., звертаємо увагу на окремі положення, які є дискусійними, недостатньо повно розкритими, потребують пояснень у процесі дискусії при захисті дисертації.

1. Робота була б більш досконалою, якщо б авторка чітко встановила взаємозв'язок між поняттями «організаційна» та «корпоративна» культура транспортних підприємств (стор. 32-36).

2. На стор. 54 авторка визначає особливості формування організаційної культури транспортних підприємств, але при розробці інструментарію переходу на вищий рівень організаційної зрілості дані особливості залишаються поза увагою (стор. 117-121).

3. Авторкою запропоновано науковий підхід до систематизації цілей сталого розвитку транспортних підприємств шляхом виокремлення трьох груп цілей, а саме: економічних, соціальних та екологічних, і виділенням для кожної з них індикаторів з урахуванням специфіки їхньої діяльності на поточному рівні організаційної зрілості (стор. 73-78). Можливо було б доцільно серед індикаторів цілей виокремити такі, як рівень залученості працівників в процес управління, дотримання трудової дисципліни, лояльність працівників до транспортного підприємства.

4. Під час здійснення аналізу соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств в пункті 2.3 було б доцільно надати власне

трактування поняття «соціально відповідальна діяльність транспортних підприємств» (стор. 121-133), а також виділити перспективи та перешкоди розвитку соціальної відповідальності вітчизняних транспортних підприємств.

5. Пункт 3.1 (стор. 136-147) доцільно було б назвати «Система управління організаційною культурою транспортних підприємств», оскільки основна частина пункту присвячена дослідженню саме цієї системи, а не концептуальних основ управління організаційною культурою транспортних підприємств (стор. 145-146).

6. У роботі розроблено методичний підхід для оцінки впливу факторів прямої та непрямої дії організаційної культури на ефективність функціонування підприємств на основі інструментарію кореляційно регресійного аналізу (стор. 167-171), апробація якого проведена на основі даних двох відокремлених підрозділів АТ «Укрзалізниця». Доцільно було б провести апробацію даного підходу також на підприємствах інших видів транспорту.

7. В роботі доцільно було б більше приділити уваги визначенню причин наявного низького рівня організаційної культури залізничних підприємств (стор. 167-173).

Втім, зазначені зауваження не носять принципового характеру і не знижують високої якості та глибини дисертаційної роботи, а тільки підтверджують багатоаспектність та складність обраної тематики дослідження.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертаційна робота Пахоти Н.В. на тему «Управління організаційною культурою транспортних підприємств» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем теоретичних положень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 - економіка

та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора

Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що наукові публікації Пахоти Н.В. повною мірою відображають основні наукові результати його дисертаційної роботи відповідно до вимог п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів». Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення одержаних результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження автором самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Внесок авторки у публікації, написані у співавторстві, конкретизовано у переліку опублікованих за темою дисертації наукових праць. Наукові положення, вагомі розробки та результати дослідження опубліковані авторкою у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. За результатами дослідження опубліковано 23 роботи загальним обсягом 6,79 друк. арк. (з яких автору належить 4,87 друк. арк.), у тому числі, одна публікація у колективній монографії, 9 наукових статей у фахових виданнях України, з них 5 – у виданнях, внесених до наукометричних баз), 13 публікацій у виданнях апробаційного характеру, матеріали однієї з яких індексуються у наукометричній базі Scopus.

8. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації, відповідність їх оформлення встановленим вимогам

Автореферат дисертації відповідає чинним вимогам МОН України, у повній мірі відображає сутність і зміст дисертації, наявною є ідентичність основних наукових положень і наукового внеску автора, написані українською науковою мовою.

Предмет та об'єкт дисертації визначені згідно з паспортом спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Логіку дисертаційної роботи визначили її мета та послідовність реалізації наукових задач, які повною мірою знайшли розв'язання в ході виконання наукового дослідження та представлені у трьох розділах дисертації, що складається із 9 параграфів. Наукові положення, висновки за розділами, загальні висновки дисертації та висновки автореферату, практичні рекомендації щодо можливості практичного застосування отриманих результатів логічно пов'язують теоретичні основи та науково-методичні підходи управління організаційною культурою транспортних підприємств. Всі висвітлені положення в авторефераті відображені в дисертації.

9. Загальний висновок

Ретельний аналіз змісту автореферату та дисертації, ознайомлення з науковими працями здобувача дають змогу стверджувати, що робота є самостійною, завершеною, оригінальною науковою працею, яка виконана на високому теоретичному, методологічному та практичному рівнях. Поставлені завдання виконанні повною мірою, що дозволило вирішити наукову проблему щодо вдосконалення управління основними засобами підприємств транспорту.

Дисертація Пахоти Н.В. відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 –

економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). В опублікованих працях з достатньою повнотою відображено зміст і основні результати дослідження та їх кількість відповідає вимогам до публікацій. Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення і висновки та є ідентичним дисертації за структурою та змістом.

Проведене вивчення та аналіз дисертаційної роботи Пахоти Н.В. на тему «Управління організаційною культурою транспортних підприємств» дає змогу зробити висновок, що за своїм змістом, науковою і практичною значимістю та оформленням відповідає встановленим вимогам п. 9, п. 11, п. 12, п. 13 та п. 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567 від 24 липня 2013 р. (із змінами й доповненнями), а її автор Пахота Наталія Вікторівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю за 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій
Міністерства освіти і науки України

Н.О. Євтушенко

«Підпис Євтушенко Н.О. засвідчую»: *Змет. нар. ВК*

Євтушенко Н.О.